

آبونه نثر اعلیٰ : قریر
ایچون سنه لکی (۲۷۵)
آلتی آیلنی (۱۵۰) غروشدور

لسخه سی ۵ غروشدور ،
سنه لکی ۵۲ نسخه در .

ادار خانہ

آقره ده تاج الدین درکامی

اخطارات

آبونه بدلی پشیندر

مسلكه موافق آثار مع المنویہ
قبول اولنور درج ایدله بن
یازیلر اعاده اولماز .

کتابخانه
مکتوبلرکاه ضاری واضح
و اولوناقلی اولسی و آبونه
سره نومرونی محتوی
بولونمسی لازمدر

ممالک احنیه ایچون آبونه
اولانلرک آدر سیرینک فرالسرجه
یازلمسی رجا اولنور

یاره کوندردلیکی زمان نهیه
دائر اولدینی واضحاً بیلدیر
لمسی رجا اولنور

۱۳۴۰

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

باش محرر
محمد عاکف

صاحب و مدیر مشول
اشرف ادیب

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

عدد ۵۰۰ ۹ رمضان ۱۳۴۰

جمعه ایرتسی

۶ مایس ۱۳۳۸

جلد ۲۰

اجتماعیہ میں متبادلاً تبدیل و تہیّب اہمکن عبارت ایکن مسلمان اصول
سیاسیہ سندہ عینی فرقہ لک و ظیفہ سی او اصولی محافظہ دن باشقہ برشی دکلدہ
یشتہ ، سیاسی فرقہ لک غریبہ نادن طولای مفرط بر اہمیت
ا اکتساب ایتدیکی ، ناصیل اولوب ، فعالیت سیاسیہ نك هر خصوصہ
دیگر فعالیتہ حاکم اولہرق اولہری ایتدیکی قیلینہ صبرقدینی بو
تہیدات ایہ آکلاشیہ بیلیر .

کندک سیاسی فرقہ لک فعالیتہ مسلمان مملکتہ نندن
ہیچ بروقت غریبہ کی اہمیت و نفوذی الہ ایدہ یہیچکی آنجق بوصورتہ
ایضاح ولونہ بیلیر .

لکن بودہ اسلام اصول اجتماعیہ نك غرب اصول اجتماعیہ سنہ
فائز اولدینی کونترن آروجه بر دلیدر . زیرا بر مملکتہ سیاسی
فرقلہ بر برلینہ قارشئ عصیت و عداوت حساریلہ متحسس اولورده
غریبہ اولدینی کی : غاز بوغازہ کلیرتہ و ہر فرقہ اولانجہ قوتیلہ
اونہ کنی اضرار ایتت و کندی تحکمی آلتہ آماق ایچون اضرانیر
طورہ رسہ بوندن شو آکلاشیہ لیرکہ : بر فرقہ طرفدن تعقیب اولونان
مقصد اجتماعی دیگرینک ینہ اجتماعی اولوق اوزرہ کوزتدیکی مقصدلہ
ایضاً تألیف اولونہ مابہجی ماہیتہ در ؛ بناء علیہ او مملکتہ اصول
اجتماعیہ تقیص داردر .

فعالیت سیاسیہ نك ارادہ مستدا براہمیت اکتساب ایتسنہ کلنجہ
بوندہ ، شو نتیجہ استحصالی اولنورکہ : مملکت کندی اصول
اجتماعیہ نك خطا نقصانلر نہ فعالیت سیاسیہ سیلہ چارہ ساز اولوق
ضورتی طوعینددر .

بناء علیہ نك آشکل اولہرق آکلاشیہ لیرکہ : بر بردہ اصول
اجتماعیہ نہ در مکمل اولورسہ اورادہ سیاسی فرقہ لک ، سیاسی فعالیتہ
ایستہ ہمیتلرینی غائب ایدلر . دیمک ، بونلرک جمعیت غریبہ
حائز اولدقلری اہمیتی جمعیت اسلامیہ اکتساب ایدہ مہمش اولملری
باید کی اصول اجتماعیہ نك اوتدہ کنہ فائق بولوندیغہ اربجہ بردلیدرہ

ترجمی : محمد طاہر سعید حلیم پاشا

مجلس مبعوثانک ہدف یکاوسی حکومت اوزرنده ماتی خوشنودایدہ جک
بر مراقبہ اجراسندن عبارت اولدینی کی .

بناء علیہ بروٹو سنک حکمت موجودتی ارلان فابہ ہیچ بروقت
اونک حریت و استقلالہ تجاوز تلقی ایدیلہ نر .

قوتہ اجرائیہ نك حقوق و اوصافہ کلنجہ دیگر مملکتہ کی قوتہ
اجرائیہ نك حائز اولدینی حقوق و اوصافدن عارندر ؛ زیرا وظیفہ سی
غریبہ آشاغی یوقاری عینی شیدر .

سیاسی فرقہ لک

فکر لک ، انیلرک ، تقدیر لک ، قناعت لک اختہ فی ہر شیدہ
اولدینی کی ساست خصوصہ دہ انسانلری بر بردن آیرمشدر .
آنجق بو آریقلر ہرزہ ن و غریبہ کندیلرینی تولید ایدن عبطہ ،
ابابہ ، اکتساب ایتش اولدقلری ماہیتہ کورہ تخلف ایدلر . مع مابہ
سیاسیات ساحہ سندہ موجود ارلان بو آریقلر ہر بردہ سیاسی فرقہ لک
شکستہ تمام ایتک برار بوندن ہیچ بروقت کندیلرینی وجودہ
کتر دن اسباب ایہ عرض ایتدکاری ماہیتک عینی اولسی کی بر نتیجہ
چبقاریلہ نر .

اوتہ ، غرب اصول سیاسیہ سندہ بو آریقلر کیمی موجود
اصول اجتماعیہ بی دوروب ریشہ کنسی آرزو ایتدیکی شکلی قومینی
ایستہ نر ، کیمی او اصولی بوسبوتون اورنادن قالدیر مایہ قی بالکنز
موافق کوردیکی بر طرز دہ تبدیلہ طرفدار اولار ، الحاصل کیمی او
موجودی اولدینی کی محافظہ عزمندہ بولونان مختلف صنوف اجتماعیہ
آرہ سندہ کی رقابت و خصوصتدن طوشدینی حلدہ اسلام اصول سیاسیہ
سندہ بو آریقلر موجود اصول اتمایہ بی کدھازیلرہ تکامل ایتدیلر ،
دہا محکم بر حالہ کتر مکن عبارت اولار فائہ مشترکینی استحصالی
ایچون تعقیب ایدیلہ جک اک کسدیرمہ بولی اخب خصوصتہ کی نقطہ
نظر اختلافندن باشقہ برشدن نشأت ایتنر .

غرب اصول سیاسیہ سندہ سیاسی فرقہ لک وظیفہ سی موجود اصول

اوروجہ مترتب فوائد اجتماعیہ

نظام اجتماعیک خالندن محفوظیتی تأمین :

ارلان اوروجہ اجتماعی ، انسانی ، صحی ، اقتصادی بر طاقم فائدہ لرواردہ
برکرہ ہیئت اجتماعیہ نك دوام انتظام و آہنکی ، افراد جمعیتک
اخلاق و معنویاتجہ تمیز اولسنہ متواقدر . تمیز براخلاق صاحب اولایلمک
ایچوندہ قوتلی بر ارادہ یہ صاحب اولوب نك اسپری اولماق و دائما
ارادہ الہیہ منقاد اولوق لازمدر . ارادہ بی بویولدہ تربیہ و نفسہ حاکم

اسلامک فرض قیلمش اولدینی دیگر عبادتہ کی ، اوروجہ
عبادت محضہ در . اولجہدہ سو بیلدیکم وجہلہ عبادتہ مادی بر منفعت
ملاحظہ سیلہ دکل ، بروظیفہ دینہ اولدینی ایچون ایضا اولنورہ بناء علیہ
اوروجہ بویلدہ در . فقط دیگر عبادتہ اولدینی کی ، عبادت خالصہ

اولی ایچون اولوچک نه مهم بر وسیله اولدینی ایسه بوندن ارلیک مقالهده ایضاح اولمیشدی . افرادی بویله قوت بر اراده یه صاحب ، اخلاق و معنویاتی تمیز مکمل اولوب دائما اراده الهیه به منقاد اولان بر جمعیتک اخلاق عمومیسی ، نظام اجتماعی مضبوط و تطرق خللدن مضمون اوله جنی شه سزدر . جمعیتک سعادت قوای طبیه یی کندیسنه رام ایتمکله وکل ، اصل افراد جمعیت کندیلمرنده کی قوتلری اصلاح واکال ایتمکله در .

سناه علیه عبادت محضه اولان اوروجده بالنتیجه ، شخصی اولمقدن حقیقراق اجتماعی بر ماهیت اکتساب ایدنیور . نظام اجتماعینک خللدن محفوظیتنی تأمین ایدن بر عامل مهم برینه کچور .

حسن شفت و تعاونی تحریک :

اوروجک فوائد اجتماعه سندن بری ده انسانده حسن شفت و تعاونی تحریک ایتمی ، آچیلرک حالتدن طوقلری برادر ایلمیدر . اوت ، اوروج طورتا بر آدم ، زمانک مختلف موسلمرنده آچیلرک نفس ازرنده کی تأثیرینی معاینه ایتمکله ، محرومیتک آچیلرینی طوقده همان هر کون بو آچیلری طامع مجبوریت الیمده اولانلرک حلفی تذکر ایدر ، دوشونور ، کوزا و کونه کتیر بر بو تذکر کندیسنده مرحمت و شفقت حسلرینی تحریک ایه چکنندن قریبه معاونته سوق ایدر . اگ زکیکن بر طاقله ایچنده یه مش بر مسلمانده ، آنجق اوروج سایه سنده آچیلرک ، صوسزلرک ، بوقه وللنک بتون دوینولرینی ، آچیلرینی دویار . فقرایه قارشو اولان وظیفه و فرضری برینه کتیر مکده تمایله حق امرینه اوپار . شو حالده وروج اخلاقک اک مهم بر اساسی اولان شفقت و معاونت حسلرینی ایقناظ و تحریک ایدن مهم بر عامل اوپور . بو ایسه هیئت اجتماعینک سعادت نامه نه بویوک ، نه مهم بر مصلحتدر .

مصرده قحط و غلا حکم فرما اولدینی سنه لده حضرت یوسف علیه السلام - بتون ذخیره و ارزاق انبارلری ائنده ایکن اوچ کونده بر دفته اتمک بیرلر ایدی . کندیسنه : « مصرک بو قدر خزینه لری بد تصرفده ایکن آج طر مایی اختیار ایتمکله سبب نهدر ؟ » دیدکاری وقت شسویله جواب و برمش ایدی : « دائما طوق در راجق اولور ایسم فقرانک حالتدن غافل اولورم ، اونلرک خالی آکلایوبده اونلره رحم ایدم دینه قورقدنمندن فقرانک مبتلا اولدقلری آچیلرک کندمده هر زمان موجودیتنی آرزو ایدنیورم ، بن آچیلدن متاذا اولدجه خلقک چکلیکی اضطرابات عقلمه کایورده اونلرک اضطراباتنی وقع ایتمک ایچون چالیشیرم . شاید نیم قارم طوق اولورسه اطراف واکناندن جلب ذخیره ایچون کان بیچاره کانه رحم ایده بیلیرمی ؟ »

نه مهم بر ملاحظه در ، دکلی ؟ « طوق آچک حالتدن بیلمز ، دیرلرک ، بویوک بر حقیقتدر . دائما قارنی طوق اولانلر شه بوق که

آچیلرک احوالندن خبردار اوله مازلر . چونکه آجق و طوقلنی گهی شیر امور باطنیه دردر . کیمده واقع اولمش ایسه آنجق او آکلار و کندی آکلادقلرندن ، کندی ایچنده طویدقلرندن باشنه ترک طویدقلرینه انتقل ایدر .

باشقلرک قلینده نملر جریان ایتمده کی حرکت ظاهره یله ا-زاک قمل ممکن اولایه جنی ایچون اونلری با ضروره تمثیل طریقله ، کندی دویدقرمزدن استدلال ایله آکلایه بیله چکیز .

بناه علیه آچک انسان اوزرنده بر ایش اولدینی تأثیری آکلایه بیلیمک ایچون بالذات او تأیری کندی نفسنده دویمق لارمدر .

اوروج اتمک قدرینی بیلدر :

اوروج انسانلره نعمتک قدرینی ده آکلایر . چونکه هر شیک قدر ، قیمتی یو قلیله بیلنیر . مشهور سوزدر : « نعمت کیمه دن قوی بیلمز » دیر . زمانک محرومیتلرینی طامعش اولانلر ایچون اوروج او محرومیتی بلغ بر صورتده تمثیل ایدن بویوک بر عبادتدر . بو عبادت اتمک قیمتینی نظر لر مزده بویکسه لیر ، ایلیم محرومیتلرک خاطره سی قلمزده دائما یاشناتیر . بو ایسه اخلاق و اقتصاد نقطه سندن نه مهم بر مصلحتدر .

اوروج انسانی صبر و تحمله آلیشدیر :

اوروج انسانی صبر و تحمله آلیشدیر . چونکه نفسک آرزو ایلدیکی لذت و کوزمل شیردن ، هر دو مشتهات نفسانیه دن دبلادیکی زمان کندیسی منع ایده بیلن و بونی خوی ایدین بر آدیده صبر و تحمل دینیان فضیلت اخلاقیه برملکله حانه کلتس ، بوفضیلت قابنده بر ایش دیمکدر . حالبوکه « صبر » اخلاق فاضله نک آناسی در . قران کریم یتشمن فضله آینه بونک مرتبه فضیلتی کوستریور و ارباب صبری فوز و فلاح ایله تبشیر ایدنیور . طریق حقدده تحملی مشکل اولان شدانده قتلایق ، نفسک خوشلانمادیقی مشقتله راضی اولق آنجق صبر دینیان ملکه ایمسنده ممکن اولایلیر . شه بوق که نفسنده بویله برملک حاصل اولان کیمسلر ، ایجابنده زمانک هر تورلو آچیلرینه مدافعه حق خصوصنده اوکنه چقان شدانده ، دهرک حادثانته ، محرومیتلرینه قارشنی کمال مناشله مقابله ایدر ، صبر و تحمل کوستریور کونلرجه آج و آجیق قالمق کی عن و مشقته ، ایلیم ضرورتلره کوس کره ، بونلردن بیاماز ، یأس و قنور کتیرمز . بو ایسه بر انسان ایچون نه قدر مهمدر . افرادی بویملکه فضیلتله متحلی اولان بر جمعیت نه قدر بختیار و مسعوددر .

حکمت تفریمه توافق اتمک ایچون اوروج نه کی شرائطی جامع اولمیدر : اوروجده کی حکمتنی تدقیق ایتمکدن صوکره آکلایورز که : اوروجدن مقصد ، یالکنز بیوب ایچمک کی احتیاجات طبییه دن

وز کچمک دکدر . بوزوسہ لہدرکہ بزى اللہدن اقیامہ ، ماسیدن اجتابہ حاضرلار . شوخالہ اوروج حکمت تشرینہ موافق اولوق ایچون نفسہزى یالکز بیوب ایچمکدن دکل ، شوامور آتیدن منع ایتمک لازمدر :

۱ - نفسہزى بیوب ایچمکدن منع ایتمدیکنز کبی کوزومزى مناندن ؛ ۲ - قلبہزى اللہدن اوزالاشدیران تسویلات شیطانیہدن قنا نیت ، ودوشونجهزیدن ، کین وحسدن ۳ - لسانہزى ہذیانہ ، مالایمندی ، یالاندن ، غیبتدن ، قوغ جہتدن ، یالان یرہ نہادت ایتمکدن ؛ ۴ - الحاصل قولاً وفعلاً نہ قدر قبایح وارسہ اونلرک ہسندن منع نفس ایلمکدہ لازمدر . قلبہ خوف اللہ و محبت اللہک حصلی ایچون حلال و مباح اولاندن ایتاب ایتمک ایچوب ایدرسہ ، بو کبی محرماندن قاچمق ادلی بالطریق دکلی در ؟ - حلال و مباح اولاشیلری بیوب ایچمکدن منع نفس ایلدیوہ بوسایدقلرندن قاچمیا نلر بر سرای باپویدہ اوکامقابل برشہر بیقہ نلرہ بکوزر . بو کبیر سقندہ باقیکنز رسول اکرم اقدمر نہ بیورمشلدر : « نہ قدر اوروج طوانلر واردرکہ اوروجندن کورہ چکی قائمہ آچوق ایلہ سوسزاقن باشقہ : شی دکدر [۱]

بر کیمسہ یلانی ، یلان یرہ شہادتى ترک ایتمش ایسہ بیوب ایچمہنی ترک ایتمسندن اللہہ بر شی بوقدر [۲]

بیوب ایچمکدن کسامک اوروج دکدر . اوروج آنجق کوتو سوزلر ن نفس امارتک قبایح ورذئلدن منقطع اولمدر . شاید یری فاسوز سویلرسہ بن اوروجلویم ، بن اوروجلویم دی . قنا سوز سویلرہ کہ کیمسہ یقنا قلمتہ مرض اولماقنہ نیت ایتمدیکنی خاطر بیکہ کتیر [۳] ایشتہ بونک ایچوندرکہ اوروج طوانلرندن بر جوقلری ، حقیقتدہ اوروجبیزدر . فی حقیقہ قننامہ قدر آچ و سوسزدر . فقط اعضا وجوار حنی نہایتہ صالوبرمشدر . نہ قدر کیمسہ لہرہ واردرکہ بیوب ایچرکندہ اوروجلودر . اللہک مر قہسفی بر آن خاطر دن چیقارما بوب اعضا وجوار حنی ہر درلو منہیاندن حفظ ایدر . وروجک معناسی و سرنی حقیلہ آکلایانلر یقیناً بیایرلرکہ : بیوب ایچمکدن منع نفس ایتمدیکی حالہ شرعاً و اخلاقاً ، و ع اولان شیلر دن قاچمیا نلر ؛ ابدست آلیر ایکن اعضا لر اوزرندہ اوچر دفعہ اللہی مسخ ایدن یورودن و فقط یقنا بھرق قالان یرلرینہ دقت ایتمہن کیمسہ کیدر . مراعضاسی اوزرندن اللرنی اوچر دفعہ یوروندی . فقط اصل مقصدی فوت ایتمدی . مقصد قورو بریر بر اقامق ایدی . اوچ دفعہ اولسی اوقدر مہم دکلدی . بو آدم ایسہ ظاہرہ رعایت ایدرک مہم اولان جہتی ترک ایتمدی . بناء علیہ بو آدمک نمازی مردوددر ؛ جائز

[۱] کم من صائم لیس لہ من صومہ الالجوع والعطش . - رواہ النسائی
[۲] من لم یدع قول الزور والعمل بہ فلیس لہ حاجتہ فی ان یدع طامہ و شرابہ - بخاری -
[۳] لیس الصیام من الاکل والشرب انما الصیام من اللغو والرفث فان سابق احد او جهل عليك فقل اني صائم اني صائم - حدیث -

دکدر . ایشتہ اوروجدہ بویادہر . اوروجک ظاہرینہ رعایت ایلدیوہ حقیقہ و مقصددن غفلت ایدنلر دہ طبعی بویادہر .

اوروجک ہم ظاہرینہ ، ہمدہ باطننہ رعایت ایدنلر آندست آلیرکن ہرعضوی اوجر دفعہ مکمل بیقیا ن کیمسہ کیدر . ہم اسلی ، ہم دہ فصلی جمع ایتمشدرکہ ، جہت کمال بودر .

الحاصل ہرعبادتک ظاہری و باطنی ، نشری و لہی واردر . ظاہری ایچوندہ رطاقم درجہ لر واردر . اخلاق الہیہ ایلہ تخلیق ایچون ظاہر و نشردہ قانامق لازمدر .

صدقہ فطر و حکمت :

رمضان شرفک نہایتلر شہ ، وغیری و بایرام نمازندن اول قادی ن وارکک خارج ضرورتدہ فضلہ اولہ ق نصاب زکاتہ مالک اولان ہر مسلمانک ، کندیلرینہ زکات و یرک جائز اولان ، فقرای مسلمانہ معین بقداردہ بزصدقہ و یرملری واجبدر . بوکا (صدقہ فطر) نامی و یریلور . برعائندہ ایری اوفاق قاچ آدم و ایسہ ہی دی ایچون صدقہ فطر و یریلہ چکدر . برعزردہ مہی اوزج کندیلریندن ساقط اولاندن صدقہ فطر ساقط دکدر . طواناندہ طواناندہ صدقہ فطر ، طلقا واجبدر .

بایرامہ یقین بر زماندہ فقرایہ اعطای واجب اولان صدقہ فطر دہ نہ مہم بر مصلحت اجتماعیہ و بر بایرام انہم فرح و سرور اولدی بی جہلہ ہرکس اوکون یکیلرینی ، نیرلرینی کبدرک اظہار شادمانی ایلدہجک ، قرمشولرینی ، خصم واقربارینی زیارتہ کیدہجک ؛ کوچوکار کولوب اوینایہ جقار ؛ جانلرینک ایستہ دیدانی الوب بیہ جکلر ؛ الحاصل ہر مناسیہ اظہار شادمانی ایلدہجکلردر . فقط اوکون قوت یومیہ محتاج اولان نہ قدر فقرا و محتاجین واردر ؛ کہ مبارک ایرام کولری بونلرک آلامی ، حزن و کدیرینی کیدرک ، بزم سرور مزہ اولریدہ اشتراک ایتمدیمرک انسانی و اخلاقی بروظیفہدر . برطاقلری بونینی بوکش محزون و مکدر طور و رایکن دیگر لرینک مزین لبسہ لرا یچندہ ، ہر درلو نعمتلرہ مستغرق اظہار شادمانی باہلاری البتہ موافق انسانیت اولماز ، ایشتہ بونک ایچوندرکہ شریعت اسلامیہ رمضان بایرامندہ صدقہ فطری ، قربان بایرامندہ دفعہ فقرایہ ات توزیع و تقسیم فی ملک نصاب اولان مسلمانلرہ واجب قیلمش و بوسورنلہ مسرت و مساوات ہرمہیہ بر درجہ تامین ایتمشدر . بناء علیہ صدقہ فطر ، بک قسمی بر معاوتندر . بویلہ مارک بر کوندہ بوسور کولرک یتملرک ، بیکس طول قادی نلرک ؛ اختیار نہلرک ، آق صقالی ددہ لرک ، محتاج معاوتہ بالجملہ فقرانک اللرینہ بشر اونر ضرورش و یرہرک قلبہ ندہکی آلام واضطر ابانک تخفیفنہ چالیشمق ، بزم مسرتمزہ اولریدہ اشتراک ایتمدیمرک نہ بیوک ، نہ قدسی بر املہ خدمتدر . بواعتبار ایلہ ہر مسلمانک بونی ایفا ایتمسی بک مہم بروظیفہ دینیہدر . ہر مسلمان بروظیفہنی ایفا ایتمکلہ ہم ارباب احتیاجک تہوین احتیاجنہ چالیشمش ، ہمدہ دائرہ ہودت و اخوتک توسع ایتمنہ یاردم ایتمشدر .

اقتسہ کیلی احمد حمدی